

Магістр 2 курсу
 фінансового факультету ХНЕУ

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "РИЗИК" ЗА ДОПОМОГОЮ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ

Анотація. Розглянуто погляди різних вчених-економістів на сутність поняття "ризик", проведено контент-аналіз цієї дефініції та в результаті запропоновано нове, науково обґрунтоване визначення ризику, що може бути застосоване в банківській діяльності.

Аннотация. Рассмотрены взгляды разных ученых-экономистов на сущность понятия "риск", проведен контент-анализ этой дефиниции и в результате предложено новое, научно обоснованное определение риска, которые может быть использовано в банковской деятельности.

Annotation. The article considers the different views of economists on the essence of the concept of "risk", a content analysis of this definition was conducted and as a result a new, scientifically based definition of risk that can be used in banking was proposed.

Ключові слова: ризик, можливість, невизначеність, втрати, недоотримання доходів, контент-аналіз.

В умовах ринкової економіки, за наявності конкуренції і виникнення часом непередбачених ситуацій банківська діяльність неможлива без ризику. Стабільна та надійна банківська система є запорукою ефективного функціонування і сталого розвитку економіки країни, а стабільність банківської системи в сучасних умовах залежить від здатності банківських інститутів чинити опір негативному впливу факторів, які стають причиною виникнення різноманітних ризиків.

Поняття ризику можна розглядати з різних точок зору. Велика кількість науковців, таких, як: В. Балюк [1], В. Вітлінський [2], Є. Матрос [3], Л. Романенко [4], В. Севрук [5], приділяли увагу дослідженню ризику, однак єдності у трактуванні цього поняття немає. Одні вчені розуміють ризик лише як невизначеність, а інші – як небезпеку втрат.

Метою статті є дослідження сутності та формулювання визначення поняття ризику, що може бути застосоване з огляду на специфіку банківської діяльності.

Погляди різних авторів щодо сутності поняття "ризик" наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Точки зору авторів щодо визначення поняття "ризик"

№	Автор	Визначення	Джерело
1	2	3	4
1	Методичні вказівки "Система оцінки ризиків"	це ймовірність того, що події, очікувані або неочікувані, можуть мати негативний вплив на капітал та/або надходження банку	[6]
2	І. Балабанов	це можлива небезпека втрат, що впливає зі специфіки тих чи інших явищ та видів діяльності суб'єкта	[7]

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
3	В. Балюк, А. Яцура	це вірогідність можливих збитків або втрат унаслідок небажаних подій	[1]
4	А. Беляков	це невизначеність фінансових результатів у майбутньому	[5]
5	В. Боровкова	це подія, при якій уявляється ймовірність настання кожного з можливих наслідків	[8]
6	В. Бусел	це усвідомлена можливість небезпеки або сміливий, ініціативний вчинок, дія зі сподіванням на щастя, успіх, позитивний результат	[9]
7	В. Вітлінський	це можливість настання несприятливої події, за якою виникає ймовірність або загроза для суб'єктів господарювання втратити частину своїх ресурсів, недоотримати доходи чи зазнати додаткових витрат від виробничої або фінансової діяльності	[10]
8	В. Вяткін	це невизначеність наслідків прийнятих рішень і дій, можливість збитку проти планів суб'єкта	[11]
9	О. Єгорова	це ситуація, пов'язана з наявністю вибору з передбачуваних альтернатив шляхом оцінки ймовірності настання події, яка містить ризик, що призводить як до позитивних, так і негативних наслідків	[5]

© Тищенко І. С., 2013

10	Є. Жуков,	це вартісне вираження ймовірності події, що веде до втрат	[11]
----	-----------	---	------

	О. Маркова		
11	П. Кох	це можливість події, яка зумовлює фінансові втрати	[2]
12	Ю. Масленченков	це наслідок дії, спрямованої на привабливу мету, досягнення якої пов'язано з елементом небезпеки, загрозою втрати або неуспіху	[12]
13	Є. Матрос	це категорія, що відображає ступінь можливих відхилень від цілей унаслідок впливу несприятливих зовнішніх або внутрішніх факторів, які в разі реалізації призводять до втрат або зменшення ринкової вартості капіталу банку	[13]
14	Ф. Найт	це невизначеність, що підлягає розрахунку	[5]
15	І. Оленко	це вартісне вираження ймовірності події, що веде до втрат чи недоотримання доходів порівняно з планом, прогнозом, проектом, програмою	[3]
16	О. Рогачова, К. Винокуров	це можливість зазнати втрат у разі виникнення несприятливих для банку обставин	[2]
17	Л. Романенко, А. Коротєєва	це економічна категорія, що характеризує можливі у майбутньому негативні наслідки певних управлінських рішень, прийнятих в умовах невизначеності	[8]
18	В. Севрук	це ситуаційна характеристика діяльності будь-якого виробника, в тому числі і банку, що показує невизначеність результату та можливих небажаних наслідків у разі невдачі	[4]
19	Дж. Сінкі	це результат невизначеності майбутнього	[14]
20	А. Смирнов	це ймовірність настання якоїсь події або її наслідків, що призводить до прямих втрат або опосередкованого збитку	[15]

Дати науково обґрунтоване визначення терміна "ризик" можна за допомогою контент-аналізу. Контент-аналіз – це переведення у кількісні показники масової текстової або записаної на плівку інформації з наступною статистичною її обробкою.

На підставі даних табл. 1 з метою дослідження терміна "ризик" було виконано контент-аналіз. Результати цього аналізу наведено в табл. 2.

Таким чином, урахувавши результати контент-аналізу, можна дати визначення поняттю "ризик". Слова "втрати", "ймовірність", "невизначеність", "несприятливі події" мають найбільшу питому вагу, а питома вага інших слів значно відрізняється, тому вони розглядаються як менш важливі і будуть використані у визначенні як допоміжні слова.

Таблиця 2

Результати контент-аналізу

№ п/п	Компоненти	Навантаження
1	Втрати	6,389
2	Ймовірність	3,961
3	Невизначеність	3,267
4	Несприятливі події	2,987
5	Вибір	1,283
6	Надходження банку	1,067
7	Небезпека	1,060
8	Економічна категорія	0,960
9	Мета, план	0,885
10	Вартісний вираз	0,875
11	Недоотримання доходів	0,268

Отже, "ризик" можна визначити як економічну категорію, що виражає ймовірність збитків унаслідок настання несприятливих подій після прийняття рішень в умовах невизначеності середовища. Дане визначення відрізняється від наявних тим, що воно виведене за допомогою спеціальних методів аналізу, математичних розрахунків і є науково обґрунтованим. Запропоноване визначення більш точно розкриває сутність поняття "ризик", звертає увагу на його ймовірнісний характер та наслідки його реалізації. Таке визначення може бути корисним для ідентифікації, аналізу та оцінювання ризиків, визначення впливу ризиків на діяльність банків.

Наук. керівн. Колодізев О. М.

Література: 1. Балюк В. Довгострокове кредитування інвестиційних проектів / В. Балюк, А. Яцура // Банківська справа. – 2005. – № 1. – С. 54–66. 2. Кох П. Визначення ризику [Електронний ресурс] / П. Кох. – Режим доступу : <http://grebennikov.ru>. 3. Оленко І. П. Аналіз діяльності комерційних банків : навч. посібн. / І. П. Оленко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2001. – 156 с. 4. Севрук В. Т. Банковские риски : учебн. пособ. / В. Т. Севрук. – М. : Дело ЛТД, 1995. – 72 с. 5. Беляков А. В. Банковские риски: проблемы учета, управления и регулирования / А. В. Беляков. – М. : БДЦ-пресс, 2003. – 450 с. 6. Методичні вказівки з інспектування банків "Система оцінки ризиків", схвалені Постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 р. № 104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/>. 7. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 205 с. 8. Боровкова В. Ризики банківської діяльності [Електронний ресурс] / В. Боровкова. – Режим доступу : <http://ehl.kiev.ua/>. 9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь : ВТФ "Перун", 2002. – 1 440 с. 10. Економічний ризик: ігрові моделі : навч. посібн. / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко, А. В. Сігал та ін. – К. : КНЕУ, 2002. – 446 с. 11. Вяткін В. Визначення ризиків банківської діяльності. [Електронний ресурс] / В. Вяткін. – Режим доступу : <http://grebennikov.ru>. 12. Масленченков Ю. С. Стратегический и кризисный менеджмент фирмы / Ю. С. Масленченков, Ю. Н. Тронин. – М. : ИД "Дашков и Ко", 2005. – 325 с. 13. Матрос С. О. Інформаційна підтримка визначення міри банківських ризиків / С. О. Матрос // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 8. – С. 103–107. 14. Синки Джозеф. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Синки Джозеф. – М. : Альпина

Бизнес Букс, 2007. – 1 027 с. 15. Смирнов А. В. Проблемы анализа и управления рисками в деятельности кредитной организации / А. В. Смирнов // Финансовый менеджмент. – 2002. – № 12.